

modern technology, there is almost continuous informatization of educational process. Adjusted content of the training content, including personal. Widely used interactive methods. It is very important. And that is what we lack. Analysis of education in the PISA-winner revealed a number of factors that led to their strong results, including the following:

- ✓ in countries considered education a national priority value because of the quality of education depends on the prosperity of the state;
- ✓ longer students study together and receive individual support;
- ✓ in all these countries there are general/national education standards;
- ✓ school more endowed with government and are responsible for the performance of educational work;
- ✓ practiced by modern technology, there is almost continuous informatization of educational process;
- ✓ emphasis on training and development training of teachers.

As we see it all seems we have, but something is missing. So can should pay more attention to Asian education systems, rather than blindly chase for Europe, which, by the way, holds a high place in the rating. The problems are not in the textbooks, not teachers and pupils or even a professor, a problem in the national consciousness, as well as state support.

Key words: level mathematics education; key factors; international comparative studies; national policy.

УДК 372.854

КЛАСИФІКАЦІЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

Т. І. Вороненко,

*кандидат педагогічних наук,
Інститут педагогіки НАПН України,
старший науковий співробітник,
e-mail: voronesha@mail.ru*

У статті подано аналіз історичного розвитку проектної діяльності учнів навчальних закладів в педагогіці різних країн, сучасну класифікацію навчальних проектів та їх місце у методиці викладання хімії в середній школі України. Розглянуто шляхи реалізації компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходу під час виконання учнівських навчальних проектів. На конкретних прикладах охарактеризовано різні види проектів, їхнє значення під час вивчення хімії в основній школі та форму кінцевого продукту учнівської діяльності. Наголошено на необхідності дотримання еколого-еволюційного підходу до інтегрованих природничо-наукових знань, відслідко-

вування взаємозв'язків “будова речовини – властивості – застосування – вплив на довкілля – особистісне ставлення”.

Ключові слова: проектна діяльність; учнівські навчальні проекти; види навчальних проектів; класифікація; основна школа.

Постановка проблеми. У сучасному світі зростають вимоги до особистості, її мобільності, ініціативності, здатності до самовизначення та самореалізації, усвідомленості цінності буття. Формування і розвиток цих якостей починається у шкільному віці. У сучасних реаліях одним із недоліків української освіти є її інформаційний характер. Звідси – перевантаження шкільних курсів теоретичною навчальною інформацією, а отже, зменшення її практичної частини.

Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти України основними підходами до навчання визначає компетентнісний, діяльнісний та особистісно орієнтований. Переорієнтація освіти потребує упровадження нових методів навчальної, пізнавальної, комунікативної та практичної діяльності. Діяльнісний підхід забезпечує особистісно-орієнтоване навчання компетентнісного спрямування. Особливу роль у цьому відіграють навчальні проекти.

Нагальною вимогою часу стає подальша розбудова концептуально-методологічного та організаційно-практичного забезпечення особистісно орієнтованого навчання та виховання на прикладі проектних учнівських досліджень. Хімія як експериментальна наука, досягнення якої впливає на всі сфери життя людини, є, на нашу думку, для цього найпривабливішою. Для більш ефективного використання проектів у педагогічній практиці необхідно орієнтуватися в їхній класифікації.

Актуальність і ступінь дослідженості проблеми. Початком проектної педагогіки вважається гуманістичний напрям філософії освіти, реалізований у прагматичній педагогіці Дж. Дьюї, де способом набуття знань і досвіду для учнів було вирішення різних практичних завдань, а єдиним критерієм педагогічної цінності навчального предмета визнавався тільки його внесок у становлення системи внутрішньої особистісної орієнтації. Подальшу реалізацію такий підхід до навчання отримав у запропонованому в 1918 р. У. Кілпатріком методі проектів. За його результатами учні мали самостійно або спільними зусиллями розв'язати проблему, застосувавши необхідні знання з різних джерел, отримати реальний і відчутний результат.

Однак ще раніше, у 1905–1911 рр., С. Т. Шацьким і О. У. Зеленко було розроблено педагогічну концепцію, що продовжувала педагогічні ідеї Л. М. Толстого. Вона передбачала впровадження практичного підходу до навчання і виховання дітей. При цьому було наголошено на засвоєнні практично значущих для життя дітей знань.

Після 1917 р. метод проектів впроваджувався в школах за особистим розпорядженням Н. К. Крупської. Невдале поєднання методу проектів з комплексними програмами (план Дальтона) призвело, за Постановою ЦК ВКП(б) від 05.09.1931 р. “Про початкову і середню школу”, до засудження і заборони його використання в школі, як одного з “методів, попередньо на практиці не перевірених ... що вели фактично до руйнації школи” [5]. Водночас у Канаді, Великій Британії, Австралії та багатьох інших країнах метод проектів розвивався, що забезпечило можливість активно й успішно застосовувати його в навчальній діяльності до нині. У Германії метод проектів розглядається як доповнення до класно-урочної системи; у Франції навчання механіки, електроніки, інформатики і економіки відбувається шляхом виконання технічних проектів; у школах США та деяких інших країнах проектна робота виконується за темами, що мають практичне спрямування.

За часи хімізації суспільного господарства в СРСР цей метод, без згадування назви, знову почали застосовувати учителі. Офіційне повернення проектної діяльності у практику школи починається з 80-х рр. ХХ століття.

Дослідження теоретичних і практичних аспектів методу проектів мали розвиток більше у вищій школі (А. Кіршова, М. Л. Пелагейченко, Н. О. Брюханова, М. В. Елькін, Є. Ю. Литвіновським). У середній і старшій школі над цією тематикою працювали Є. С. Полат, В. В. Гузеєв (ТОГІС — технологія освіти у глобальному інформаційному співтоваристві, де підсумковою формою контролю є захист проекту), Г. В. Лисичкин (проект як практичне дослідження); у профільній школі — Н.Ю. Пахомова, Н. Д. Мацько і С. С. Петровський (з інформатики), С. Е. Генкал (з біології); у молодшій школі О. В. Онопрієнко; у позаурочний час Н. І. Поліхун (дослідницька діяльність у МАН). Розробкою методики організації проектів займаються D. Fried-Booth, T. Hutchinson, F. Stoller (J. W. Thomas, B. J. S. Barron, L. C. Giancarlo, A. J. Draper, S. Sutheimer) та інші.

У вітчизняній практиці навчання хімії метод проектів використовується у старшій школі епізодично, на розсуд учителя, хоча й визнається надзвичайно корисним. Однак М. О. Холодная наголошує, що “стимулювання самостійності й ініціативи дитини без контролю з боку змісту освіти і педагогічних технологій, орієнтованих на вибудовування механізмів інтелектуального поведінки, може дати гіркі плоди, незважаючи на спочатку благі наміри прихильників методу проектів” [7]. Тому поширення проектної діяльності учнів, що гальмується недостатньою увагою до цієї проблеми методичної науки,

відсутністю наукового аналізу і методики організації навчальних проєктів, вимагає методологічної та дидактичної підтримки.

Виклад основного матеріалу. Часто, якщо не завжди, набуті теоретичні знання для учня не є керівництвом до дії. Однією з причин цього є те, що учень не розуміє, де потрібно застосувати ці знання, адже вони є для нього неактуальними. Такими вони стають тоді, коли допомагають людині існувати в сучасному світі без шкоди собі та оточуючим. При вирішенні практичних завдань під час виконання проєкту формуються практичні вміння, у процесі використання інформації і оцінки її ефективності здобуваються актуальні знання. Учень аналізує, виконує певні дії, одночасно засвоює прийоми і методи проєктування, оцінює власний досвід з точки зору готовності до життя. Розвиток проєктного мислення, основою якого є творчий підхід, забезпечує особистості можливість сталого розвитку за обраною ним траєкторією діяльності.

Парадигма проєктного навчання відповідає особистісно орієнтованій (антропоцентричній) педагогіці: характеризується гуманістичною та психотерапевтичною спрямованістю, має на меті вільний, різнобічний і творчий розвиток індивідуальних особливостей учня – суб'єкта пізнання і діяльності. Технології особистісно орієнтованої педагогіки (табл. 1) ставлять у центр освітньої системи особистість учня, забезпечення безконфліктних, комфортних і безпечних умов його розвитку, реалізації природного потенціалу.

Таблиця 1

Особистісно орієнтовані технології

№	Вид технології	Предмет вивчення	Мета
1	Психологічна	Здатність особистості до самовизначення	Створити умови для самовизначення учня під час виконання тієї чи іншої освітньої діяльності
2	Комунікативна (дискусійна)	Методика організації та проведення дискусії	Навчити зіставляти різні точки зору з питання, що вивчається, обговорювати їх і знаходити істину
3	Імітаційне моделювання (ігрова)	Процес моделювання в освітньому просторі	Навчити знаходити шляхи вирішення життєво важливих проблем засобами моделювання
4	Дослідницька (проблемно-пошукова)	Модель “навчання через відкриття”	Сформувати і розвивати вміння навчатися під час виконання дослідження

№	Вид технології	Предмет вивчення	Мета
5	Діяльнісна	Здатність особистості проектувати майбутню діяльність	Реалізація особистості у суспільстві
6	Рефлексивна	Можливість усвідомлення особистістю складових процесу діяльності та їхню результативність	Сформувані позитивне ставлення до навчальної діяльності

Усі зазначені технології навчання об'єднує інтегральна технологія. Навчальна проектна діяльність, в основі якої є навчальний проект – один з методів цієї технології. Сутність інтегральної технології, а отже, і навчального проекту полягає у стимулюванні зацікавленості учнів поставленими проблемами, пошуку шляхів їх вирішення через проектну діяльність; наданні можливості практичного застосування отриманих знань та вмінь. Передбачається, що під час виконання проекту учень має оволодіти певною сумою знань з питання, що досліджується.

Встановимо місце навчального проекту серед методів навчання. Ю. К. Бабанський звів усі методи навчання в три основні групи: організація навчально-пізнавальної діяльності; стимулювання і мотивація навчально-пізнавальної діяльності; контроль за ефективністю науково-пізнавальної діяльності. Метод проектів він відніс лише до першої групи, включивши його до способу отримання нових знань. Ми не погоджуємося з цим: оформлені та презентовані результати навчальних проектів, за отримання схвальних відгуків, мають стимулюючу та мотивуючу функції, а процес виконання супроводжується груповим, індивідуальним і самоконтролем.

Навчальний проект як метод навчання можна зарахувати за рівнем активності учнів (Є. Я. Голант) до активних; за взаємодією учня з кимось або чимось (Н. Ф. Бабина) – до інтерактивних; за характером пізнавальної діяльності або за ступенем участі у продуктивній (творчій) діяльності (М. М. Скоткін; І. Я. Лернер) – до проблемного, частково-пошукового і дослідницького; за джерелом отримання знань (Є. І. Перовський, Д. А. Лордкіпанідзе) – словесного, практичного, наочного; за дидактичними цілями (Н. А. Данилов, Б. П. Єсіпов) – до методів набуття нових знань, формування умінь та навичок, способів застосування знань на практиці, перевірки й оцінки знань, умінь та навичок.

Першу спробу класифікації навчальних проектів зробила американський професор Е. Колінгс, поділивши проекти на такі:

- проекти ігор – групові заняття з дітьми: різноманітні ігри, народні танці, драматичні постановки тощо;
- екскурсійні – проведення цільових екскурсій, метою яких є вивчення проблем, пов'язаних з навколишньою природою і суспільним життям;
- оповідальні – розповіді дітей у найрізноманітнішій формі: усній, письмовій, вокальній, художній, музичній тощо;
- конструктивні – проекти, націлені на створення корисного продукту [3].

У тому ж році опубліковано працю радянського педагога Є. Г. Кагарова, де він пропонує класифікувати навчальні проекти на:

- домашні проекти – прості наочні проекти з ручної праці, городництва, садівництва, тваринництва тощо (мають одночасно виховне значення і практичну користь);
- промислові та торгові проекти – проектів виконання таких споруд, як міст, зрошувальна система, залізниця, тунель тощо (застосовуються знання різних наукових дисциплін);
- проекти з прикладних наук, засновані на наукових принципах: проектування телескопів, електричних машин, гідростатів тощо;
- проекти з історії та біографії – описання історичного факту або біографії приймається за повноцінний проект;
- характеристика класичних творів літератури [2].

Класифікації навчальних проектів у сучасній педагогіці можна звести у табл. 2.

Таблиця 2

Класифікація навчальних проектів

Параметр	Вид проекту	Характеристика	Форма продукту
Кількість учасників	Індивідуальний	Увесь проект виконується однією особою	Залежить від виду діяльності
	Груповий	Виконується групою учнів, від яких вимагається розділення обов'язків, спільне вирішення питань, уміння керувати і виконувати вказівки	

Параметр	Вид проекту	Характеристика	Форма продукту
Вид діяльності учнів	Творчий	Зміст і структура залежить від креативності, інтересів авторів	Збірник творів, словник, вистава (тематичний вечір) тощо
	Рольовий (ігровий)	Групи учнів виконують окремі завдання з однієї теми, але спільно працюють над аналізом, узагальненням, висновками і кінцевим продуктом	Шкільні стіннівки, буклети, урок-конференція, зведена доповідь тощо
	Дослідницький	Діяльність учнів спрямована на розв'язування творчих завдань. Етапи виконання характерні для будь-якої наукової роботи	Науковий реферат (доповідь), інформаційний стенд
	Інформаційний (ознайомчо-орієнтовний)	Структура відповідає дослідницькому проекту, але не передбачає експериментальної роботи	Науковий реферат (доповідь), інформаційний стенд, буклет
	Практико-орієнтований (прикладний)	Результат діяльності, структура проекту чітко визначені. Функції розподілені між учасниками. Підсумки роботи оформлені в суспільно-корисний продукт	Шкільна стіннівка, інформаційний стенд, сценарій тематичного вечора, виставка робіт
	Спрямований проект	Розв'язування запропонованої вчителем діяльнісно-ціннісної задачі засобами інформаційних джерел	Створення та редагування власних цифрових об'єктів

Параметр	Вид проекту	Характеристика	Форма продукту
Час виконання	Міні-проект	Виконується у межах уроку	Залежить від виду діяльності
	Коротко-строковий	Виконується у поза-урочний час у межах вивчення теми	
	Довгостроковий (річні)	Виконується у поза-урочний час упродовж року і більше	
Характер координації	Зі скритою координацією	Учитель – повноправний учасник проекту	Залежить від виду діяльності
	З відкритою координацією	Учитель організовує, координує, контролює роботу	
Метод отримання інформації та її джерело	Словесний	Опитування, бесіди для отримання інформації щодо об'єкта, що вивчається	Відповідає дослідницькому методу
	Спостереження	Візуальне вивчення змін властивостей або поведінки природного об'єкта	
	Збору і обробки статистичних даних	Тлумачення тексту, аналіз його змісту з метою отримання об'єктивних кількісних характеристик	
	Експериментальний	Виконання навчального експерименту	
Функція проекту	Навчальний	Виконується впродовж тривалого періоду	Залежить від виду діяльності
	Контролюючий	Реалізується в ході поточного та підсумкового контролю	Різнопланові завдання

Параметр	Вид проекту	Характеристика	Форма продукту
Структура (кількість етапів)	Триетапні	Складаються з етапів: підготовчого, виконавчого, презентаційного	Залежить від виду діяльності
	П'ятиетапні	Має етапи: підготовчий (вироблення концепції); складання плану проекту; впроваджувальний (реалізація); контроль і корекція; заключний	
Предметно-змістовна область	Монопроекти	Реалізуються в межах одного навчального предмета	Залежить від виду діяльності
	Міжпредметні проекти	Виконуються виключно в позаурочний час під керівництвом фахівців з різних областей знань	

Окрім цього, проекти поділяють за видом кінцевого продукту (А. Л. Сиротюк) [6]: матеріальні – модель, макет, комп'ютерна презентація; дієві – екскурсія, тематичний вечір, спектакль, урок-гра; письмові – стаття, інструкція тощо; за характером контактів (К. С. Полат) – внутрішньокласні, внутрішньошкільні, регіональні (у межах однієї країни), міжнародні [4].

Запровадження у змісті оновленої навчальної програми з хімії рубрики “Навчальні проекти” ставить питання про відповідність видів зазначеної діяльності учнів їхнім віковим особливостям. При виконанні проектів, їх оформленні та презентації школярам необхідні знання не лише з хімії, а й з інших предметів: рідної та іноземної мов, математики, історії, природничих наук тощо. Педагогічна діяльність, спрямована на формування компетентності, досягає мети, коли в основі навчання лежить виконання проекту, уроки-дискусії та уроки-дослідження.

Розглянемо навчальні проекти за видом діяльності учнів у процесі вивчення хімії.

Головною характеристикою *творчих проектів* є те, що їх зміст і структура залежить від креативності та інтересів авторів, тому вважається, що вони більше підходять для проектів з гуманітарних наук. Однак відкриттю творчого потенціалу учнів сприяє підготовка те-

матичного вечора, сценок для виступу перед молодшими школярами під час тижня хімії з пропедевтичною метою, написання хімічних казок тощо. У такому разі продуктивною частиною є написання сценарію, відбір і проведення дослідів, оформлення творів і як рефлексія – схвальне ставлення глядачів і читачів.

Рольові (ігрові) проекти передбачають роботу груп учнів, які працюючи над однією темою й виконуючи окремі завдання разом аналізують, узагальнюють, роблять висновки і створюють кінцевий продукт спільної діяльності – шкільну стіннівку, буклет, урок-конференцію, зведену доповідь тощо. Такі проекти краще презентувати під час закріплення й узагальнення теми (тематичні стіннівки), висвітлення додаткових цікавих фактів, методики проведення дослідів з ужитковою хімією, виступу на учнівських конференціях.

Інформаційні проекти передбачають збирання, аналіз і формулювання висновків щодо інформації про об'єкт, що вивчається. Цей тип проектів не передбачає експериментальної роботи, але може широко використовуватися під час вивчення хімії у середній школі, особливо учнями 7-х класів. У цей час відбувається знайомство з наукою хімією, прийомами поводження з хімічним обладнанням і посудом, методикою проведення найпростіших хімічних дослідів. Знаходження додаткової інформації, її аналіз і здатність тлумачення з хімічної наукової точки зору, оформлення своїх власних (правильних) висновків у вигляді реферату (із зазначенням мети, задач, результатів роботи, висновку), частини інформаційного стенду, буклету є серйозною справою, особливо для учнів з гуманітарними нахилами. Прикладом інформаційного проекту з навчальної теми “Вода” є створення Concept Maps дослідження “Аналіз води” (схема) [1, с. 114]. Семикласники збирають інформацію щодо методів аналізу води, її хімічного складу і впливу сполук, присутніх у воді, на здоров'я людини. Попереджувальним навчанням є знання про солі та способи їх визначення (якісні реакції). Назви сполук на етикетках харчових продуктів дають можливість робити висновки щодо безпечності застосування з безпекою для здоров'я.

Дослідницькі проекти максимально наближені до наукового дослідження. Вони передбачають написання наукового реферату і презентацію у вигляді доповіді або стендового захисту. За вимогами Малої академії наук (МАН), експеримент має бути присутнім у роботах учнів, починаючи з 10 класу. Йдеться про те, що десятикласники працюють під науковим керівництвом і обрали хімію як предмет, який передбачають вивчати надалі. У шкільному курсі хімії таку роботу можна запропонувати для виконання учням основної школи, які відвідують заняття МАН, хімічних гуртків, факультативів з хімії. Можуть бути продовженням інформаційних проектів у випадку продовження вивчення теми у наступних класах.

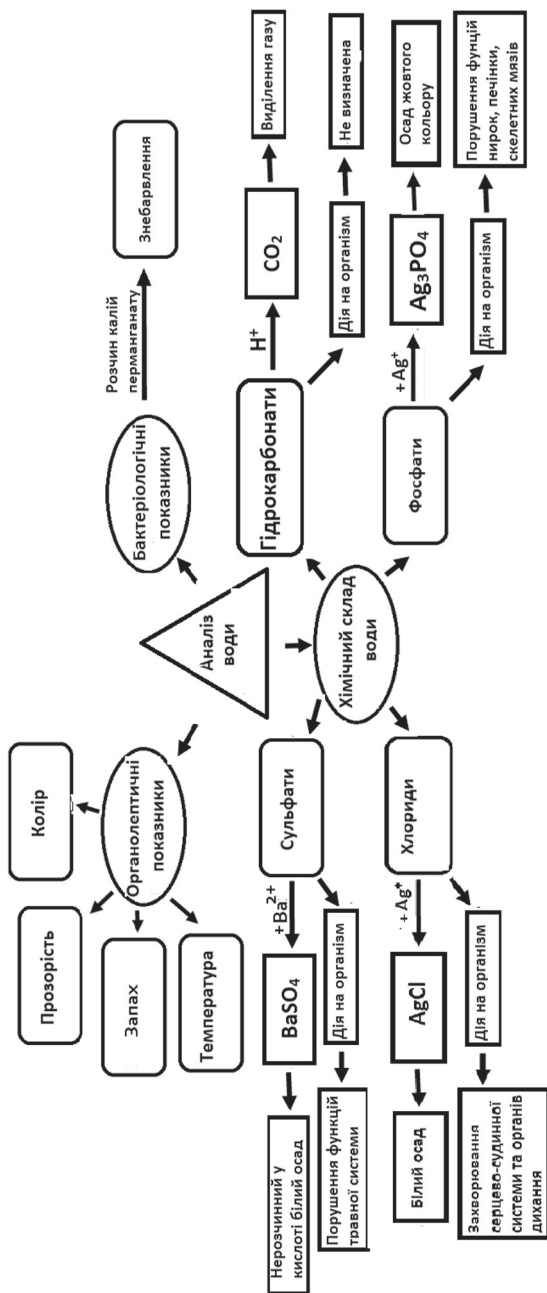

Рис. 1. Схеми аналізу води

Практико-орієнтований проект відрізняється тим, що за результатами його виконання має бути створено суспільно-корисний продукт. Це може бути: опис методики виконання досліду, результатів дослідження, що будуть використані для подальшої дослідницької роботи інших учнів або учителем для ілюстрації певних тем; оформлення стіннівки, листівок, інформаційного стенду; шкільна конференція. Під час переходу на інший етап – може бути продовженням дослідницького проекту.

Теоретичною основою спрямованого (“направляемого”) проекту є сучасна педагогічна технологія ТОГІС (технологія навчання в глобальному інформаційному суспільстві), розроблена В. В. Гузєєвим. Навчальний процес пов’язано з активною участю учнів у створенні власних матеріалів у технології Web 2.0. Методологія проекту захоує учнів до взаємодії, обговорення ціннісних пріоритетів, моделювання і вироблення загального рішення під час розв’язання діяльнісно-ціннісного завдання, складеного вчителем. Загальне завдання складається з додаткових завдань: виділити ключові слова для інформаційного пошуку; знайти і зібрати необхідну інформацію; обговорити та проаналізувати зібрану інформацію; зробити висновки; порівняти власні висновки з висновками у відповіді. В Україні подібні дослідження можна проводити, беручи участь у міжнародній програмі GLOBA, що вивчає стан і зміни у природному довкіллі.

Реалізація особистісно орієнтованого підходу відбувається під час виконання *індивідуальних і групових учнівських проектів*, параметром яких є кількість учнів. При цьому хочемо зазначити, що успішне виконання індивідуального проекту учнями основної школи тісно пов’язано з видом їх діяльності та успішністю у навчанні. Сильному учневі можна доручити виконання таких індивідуальних проектів: дослідницького, інформаційного, творчого. Учневі із середніми балами успішності краще запропонувати участь у групових проектах, де обов’язки розподіляються за можливостями виконання, а спільна робота – під час вирішення складних питань.

За тривалістю (часом) виконання проекти поділяються на такі види: *міні-проекти, короткострокові, довгострокові* (річні). Наприклад, урок-дослідження з вивчення нового матеріалу з теми “Властивості кислот” можна провести у вигляді групових міні-проектів. У процесі вивчення теми, у позаурочний час, виконуються короткострокові проекти. Наприклад, оформлення домашнього досліду “*Взаємодія харчової соди із соком квашеної капусти, лимонною кислотою, кефіром*” як проекту. Довгострокові проекти виконуються у позаурочний час упродовж року і більше. Вони частіше є дослідницькими і спрямовані на вивчення сезонних змін геофізичних,

фізичних, хімічних показників конкретного природного об'єкта. Прикладом є навчальний проект “Зміна хімічного складу води у бюветах м. Києва”.

Проекти виконуються під керівництвом учителя і за характером координації поділяються на *проекти зі скритою координацією*, коли учитель є повноправним учасником проекту, і з *відкритою координацією*, під час якої учитель виконує організаторську, координаційну і контролюючу функції. Прикладом першого типу є проекти, що виконуються під час екскурсій на промисловий об'єкт чи в наукову установу, у довкілля для вивчення екологічного стану озера, річки, лісу тощо. Зазвичай учнівські проекти, особливо в основній школі, зараховують до проектів з відкритою координацією. Учні, які ще не володіють навичками постановки мети, задач, складання плану проекту, оформлення результатів і висновків, потребують підтримки учителя.

Під час виконання учнівського проекту з хімії, незалежно від виду, має спостерігатися еколого-еволюційний підхід до інтегрованого природничо-наукового знання, відслідковуватися взаємозв'язки “будова речовини – її властивості – застосування – вплив на довкілля – особистісне ставлення”. Саме остання складова є головною у розвитку компетентної особистості, яка не лише знає, уміє та робить, але й готова до відповідальності перед собою і суспільством.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, встановлено можливість використання в навчальному процесі з хімії в основній школі учнівських проектів різних типів за видом діяльності. Однак виконання дослідницьких проектів вимагає відвідування школярами додаткових занять.

Реалізація методу проектів в основній школі має зумовити зміну позиції вчителя: не лише давати готові знання, а й організувати різноманітні види самостійної пізнавальної діяльності учнів. Обов'язкове впровадження такого методу навчання потребує організації методичного супроводу: круглих столів, семінарів, лекцій, презентацій, науково-методичних публікацій у друкованому та медійному вигляді.

Література

1. Вороненко Т. І. Використання CONCEPT MAPS для екологізації хімії : зб. матер. Всеукраїнської наук.-прак. Інтернет-конф. “Підготовка майбутнього вчителя хімії до впровадження Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти” / за заг. ред. О. А. Блажка. – Вінниця : ТОВ “Нілан-ЛТД”, 2014. – С. 113–116.
2. Кагаров Е. Г. Метод проектов в трудовой школе / Е. Г. Кагаров. – Л. : Брокгауз-Ефрон, 1926. – 88 с. – С. 20–25.

3. Коллингс Е. Опыт работы американской школы по методу проектов : научное издание / Е. Коллингс ; пер. с англ. С. Тюрберта ; под ред. А. В. Зеленко ; вступит. ст. В. Кильпатрика. – М. : Новая Москва, 1926. – 96 с. – (Б-ка “Вестника образования”).
4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / К. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. К. Петров ; под ред. К. С. Полат. – 4-е изд., стер. – М. : Издат. центр “Академия”, 2009. – 272 с.
5. Постановление ЦК ВКП (б) “О начальной и средней школе” от 5 сентября 1931 г. [Электронный ресурс] // Педагогика. – 1931. – № 4 (16). – С. 3–8. – Режим доступа: <http://psyhistorik.livejournal.com/56331.html?thread=332299>
6. Сиротюк А. Л. Научно-методическое сопровождение интеллектуальной одаренности : учеб. пособ. / А. Л. Сиротюк. – М. : Дирекет-Медиа, 2014. – 135 с.
7. Холодная М. А. Предисловие к книге: Равен Джон, Педагогическое тестирование: Проблемы, заблуждения, перспективы / М. А. Холодная. – М. : “Когито-Центр”, 1999. – 144 с. – С. 5–10.

References

1. Voronenko T. I. Vykorystannia CONCEPT MAPS dlia ekolohizatsii khimii : zb. mater. Vseukrainskoi nauk.-prak. Internet-konf. “Pidhotovka maibutnoho vchytelia khimii do vprovadzhennia Derzhavnoho standartu bazovoi ta povnoi zahalnoi serednoi osvity” / za zah. red. O. A. Blazhka. – Vinnytsia : TOV “Nilan-LTD”, 2014. – 148 s. – S. 113–116.
2. Kagarov E. G. Metod proektov v trudovoy shkole / E. G. Kagarov. – L. : Brokgauz-Efron, 1926. – 88 s. – S. 20–25.
3. Kollings E. Opyit raboty amerikanskoy shkolyi po metodu proektov : nauchnoe izdanie / E. Kollings ; per. s angl. S. Tyurberta ; pod red. A. V. Zelenko ; vstupid. st. V. Kilpatrika. – M. : Novaya Moskva, 1926. – 96 s. – (B-ka “Vestnika obrazovaniya”).
4. Novyie pedagogicheskie i informatsionnyie tehnologii v sisteme obrazovaniya : ucheb. posobie dlya stud. vyissh. ucheb. zavedeniy / K. S. Polat, M. YU. Buharkina, M. V. Moiseeva, A. K. Petrov ; pod red. K. S. Polat. – 4-e izd., ster. – M. : Izdat. tsentr “Akademiya”, 2009. – 272 s.
5. Postanovlenie TSK VKP (b) “O nachalnoy i sredney shkole” ot 5 sentyabrya 1931 g. [Elektronnyiy resurs] // Pedagogiya. – 1931. – № 4 (16). – S. 3–8. – Rejim dostupu: <http://psyhistorik.livejournal.com/56331.html?thread=332299>
6. Sirotyuk A. L. Nauchno-metodicheskoe soprovodzenie intellektualnoy odarennosti : ucheb. posob. / A. L. Sirotyuk. – M. : Direket-Media, 2014. – 135 s.
7. Holodnaya M. A. Predislovie k knige: Raven Djon, Pedagogicheskoe testirovanie: Problemyi, zablujdeniya, perspektivy / M. A. Holodnaya. – M. : “Kogito-TSentr”, 1999. – 144 s. – S. 5–10.

Вороненко Т. И.

КЛАССИФИКАЦИЯ УЧЕБНЫХ ПРОЕКТОВ

В статье дается анализ исторического развития метода проектов в педагогике разных стран, места ученических учебных проектов в методике преподавания химии в общеобразовательных учебных заведениях Украины; современные виды классификации учебных проектов. Рассматриваются пути реализации компетентностного, деятельностного и личностно-ориентированного подхода во время выполнения ученических учебных проектов разных видов. На конкретных примерах охарактеризованы различные виды учебных проектов, их место в процессе изучения химии в основной школе, предложены возможные формы конечного продукта ученической деятельности. Указывается на необходимость соблюдения эколого-эволюционного подхода к приобретению интегрированных естественнонаучных знаний, отслеживания взаимосвязей “строение вещества – свойства – применение – влияние на окружающую среду – личностное отношение”.

Ключевые слова: проектная деятельность; ученические учебные проекты; виды ученических учебных проектов; классификация; основная школа.

Voronenko T.

CLASSIFICATION OF EDUCATIONAL PROJECTS

The article covers the analysis of the historical development of the pupils' project activity in the pedagogy of the educational establishments around the world. Training programs as a method of study are divided in the following way: in accordance with the level of pupils' activity (active ones), pupils' interaction with someone or something (interactive ones), the nature of cognitive activity, or the degree of participation in the productive (creative) activities (problem, partly search and research ones), the source of knowledge (verbal, practical, visual ones), didactic purposes (methods of acquiring new knowledge, formation of skills and abilities, the ways to apply knowledge in practice as well as the check and the assessment of knowledge and skills.

The evolution of training projects classification from E. Kolings (in accordance with the form of pupils' activity) and E. H. Kaharov (under the substantive direction) to the modern ones was provided. The type of projects on various parameters were featured. It was found out that the main parameter which determines the final form of the product is the pupils' activity. By pupils' activity, projects are divided into: creative, role (game), research, informational (familiarization-oriented), practice-oriented (applied), guided ones.

The ways of the implementation of the competence-based, activity-based and person-centered approach in the process of ensuring pupils' training projects in chemistry in the secondary schools of Ukraine were considered. By the certain examples, different types of projects and their place in the study of

chemistry at the elementary school were characterized. The need to follow the ecological and evolutionary approach to the integrated natural science, studying the interrelations “structure of matter – properties – application – impact on the environment – the personal attitude” was notified.

Key words: project activities; pupils’ training projects; types of student training projects; classification; primary school.

УДК 378:81'271

ЛЕКСИЧНА І ФРАЗЕОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК ПРОВІДНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЛІНГВОДИДАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

М. М. Греб

*кандидат філологічних наук, доцент, докторант,
Бердянський державний педагогічний університет
e-mail: marygreb@mail.ru*

У статті на основі студювання різних підходів до розуміння дефініцій “компетенція”, “компетентність”, “професійна компетентність учителя початкових класів”, “комунікативна компетентність”, уточнено сутність і визначено своєрідність кожного з них. Аналіз і синтез наукових праць дав змогу авторові сформулювати визначення понять “лексична компетентність майбутніх учителів початкових класів” і “фразеологічна компетентність майбутніх учителів початкових класів” як визначальних детермінант лінгводидактичної підготовки вчителів початкових класів.

Ключові слова: учитель початкових класів, професійна компетентність, комунікативна компетентність, лексична компетентність, фразеологічна компетентність.

Постановка проблеми. Підготовка вчителя початкових класів у сучасних вищих навчальних закладах має компетентнісну спрямованість, оскільки в Національній доктрині розвитку освіти в Україні, Державному стандарті початкової загальної освіти, чинних навчальних програмах для 1–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів наголошено, що “Протягом навчання у початковій школі учні повинні оволодіти ключовими компетентностями, які передбачають їх особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток, формуються